

FM Ville Vahosalmi

Tohtoriopiskelija

Tampereen yliopisto

Työväestö, demokratia ja populismi: vanha työväenliike populistisena joukkoliikkeenä?

Paperini tarkoitus on tarkastella varhaista työväenliikettä populistisena joukkoliikkeenä. Suomessa ei ole ollut varsinaisesti vasemmistopopulistisia liikkeitä, mutta vasemmistolaisen politiikan keskiössä ovat usein olleet populistiset lähtökohdat eli taloudellisen eliitin vastustaminen ja työläisten, köyhien ja yleisemmin ”kansan” etujen puolustaminen. Missä suhteessa suomalainen vasemmisto on siis toiminut populistisin keinoin? Lähtökohtanani toimii jälkimarxilaisen politologin ja diskurssiteoreetikon Ernesto Laclauin populismiteoria, joka näkee populismin ensisijaisesti poliittisena logiikkana – *kansan* ja *eliitin* antagonistisena vastakkainasetteluna, jossa populistit samaistavat itsensä *kansan* edunajajiksi. Populismi ei siis ole laulausittain politiikan teon sisältöä (ideologiat, asiakysymykset jne.) vaan politiikan tekemisen tapa.

Kuten professori Pauli Kettunen on esittänyt, suomalaisen työväenliikkeen muotoutuminen ei noudattanut ”Toisen internationaalien käsitystä”: Ammattiyhdistysliike ei toiminut työväestön luokkatietoisuuden ”luonnollisena” lähteenä, jonka päälle olisi rakentunut puolueorganisaatio ja järjestäytyneen työväenliikkeen kokonaisuus. Suomessa teollisuusproletariaatin vähäisyys ja agraarinen yhteiskuntarakenteen tarkoittivat varsin heterogeenistä ja epäkonventionaalista työväenliikettä. Mielenkiintoisesti *luokkaan* rajautuvan liikkeen sijasta Suomessa näyttää vallinneen laajempi *kansanliike*. Aatehistoriallisesti tärkeää on tarkastella vasemmistolaisen älymystön ja puoluejohdon suhtautumista agraarisuus- ja luokkakysymyksiin.

Paperini lähdemateriaalina toimii lehdistö ja aikalaiskirjallisuus. Kysymyksenasetteluna on *kansan* käsitteen käyttö työväenliikkeen lehdistössä ja sen semanttiset ulottuvuudet käsitehistoriallisessa kontekstissa ja tällä tavoin suomalaisen työväenliikkeen käsitys itsestään populistisesti *kansana*. Kommentoin myös populismin teorian ja historian tutkimuksen välistä suhdetta ja ongelmakohtia, kuten anakronismit ja *populistisen/poliittisen* välisen erottelun hämärtyminen. Aikarajauksen suhteen käsittelen kahta keskeistä murroskohtaa, vuosia 1905–1907 ja 1917–1919. Paperini on osa väitöstutkimustani *Suomalainen populismi 1905–2005*, jota olen työstänyt Tampereen yliopiston historian laitoksella syksystä 2017 lähtien.